

Şiir Düzde Durmaz

Hüseyin AKIN

Şiir öyledir, kâğıtta durduğu gibi durmaz. Bir an önce kâğıdın omzundan havalanmak ister. Mazbut değil, serazattır. Başıbozuk değil, başına buyruktur. Kalıplara, kurallara, klişelere sığmaz. Eğer bugün şiirin okunmadığına, şiir kitaplarının satılmadığına yönelik çok yönlü tartışmalar varsa sebebini şiirin bu karakterini bilmezlikte aramamız daha doğru olur. Halk hikâyeye okumadığı gibi şiir de okumaz. Çünkü ikisinin de okunmaktan ziyade dinlenmek ve kulak verilmek için var olduğunu bilir.

Şiir şairin şarkısı ve türküsüdür. Bir türkünün hiçbir zaman nasıl kâğıt üzerinde alıcısı yoksa şiirin ruhunu ve sesini de kâğıtla yansıtmak mümkün değildir. Hikâyeye anlatılan, şiir söylenen bir şeydir. Şair de, hikâyeci de yazdıkları şeyden önce gelir. Kendini kavurucu sıcaklardan ve savurucu rüzgârlardan her daim koruyan, engebeyi değil düz bir satıh üzere yürümeyi tercih eden düzyazı ve kardeşleri yazıcıları olmadan da tek başlarına ayakta kalabilirler.

Düzyazıda yazı, yazandan daha önde gelir. Aynı şeyi roman ve sinema için bile söyleyebiliriz. Her ikisinde de eserin yaratıcısı (romancı, senarist, yapımcı vb.) değil, bizzat kendisi hafızada kalır. Bir meclise şair geldiği zaman şiir başköşeye oturmuş olur. Hikâyeye anlatıcısı zaten üzerindeki yol izlerinden bir hikâyeye hazır gibidir. Şiir dergilerinin ilgi görmemesi ya da şiir kitaplarının satmaması şiirin ve şairin hayattan yalıtılmış olmasıyla yakından ilgilidir. Şair fildişi kulesinden inip mahalleye açılmalı, şiir ders kitaplarından, iki kapak arasından sıyrılıp sokağa inmelidir.

Bugün şairin yerini şarkıcı-türkücü gibi müzisyenler, hikâyecinin yerini ise sinema ve televizyon dünyasının artist ve aktrisleri almış. Yazılı kültür şifahi kültürün pabucunu hızla dama atarken, elektronik sanal kültür de yazılı kültürün üzerinde ne var ne yoksa hepsini sokağa fırlatmıştır. İnternet kültürünü bu anlamda ne şifahi ne de yazılı kültür sayabiliyoruz. Kültür halkın, geniş kitlelerin teveccüh ve kabulünün bir yansıması olduğuna göre internet kültürünü kalabalıklar tarafından olumlu anlamda test edilmiş saymak mümkün değildir. Toplumumuzda internet belli bir kuşak ve kesim için hâlâ eğlence unsuru olmaktan öteye gitmemektedir. İnternet üzerinde dolaşıma sunulan bilim, edebiyat, kültür ve sanat ürünleri sadece sınırlı bir kesimin dikkatine

hitap etmekte, kamuoyu oluşturabilecek kitlesel çoğunluk ve niteliğe erişmemektedir. Hâl böyle olunca şiirin geniş kitlelere ulaşması acaba nasıl olacak? Şifahi kültürü saklandığı yerden nasıl çıkaracağız? Bunun yolu elektronik medyaya kilit vurup matbu kitapların ardından Fatiha okumak değil elbette.

Bunun için atılacak ilk adım şiirsel düşünme ya da şiirle düşünme denilen tefekkür tarzını hayatın her yanına yaymaktır. Dün bu ninnilerimizden, tekerlemelerimize, fıkıh kurallarımızdan ağıtlarımıza kadar bütün bir hayatımızı kuşatıyordu. Hayatın aksayan ritmini türkülerle onarabiliyorduk. Yunus'u, Karacaoğlan'ı, Pir Sultan'ı ağzımızdan düşürmüyorduk. Şimdi ise toplum olarak her birimiz kolektif hafıza sorunu çekiyoruz. Ne ocakbaşı hikâyeleri kalmış belleklerimizde ne 'binbir gece masalları'. Hafızalarımız şiiri taşıyamayacak kadar tıka basa dolu ve yorgun. Ne zaman konuşmalarımız arasına Akif'ten, Dağlarca'dan, Dıranas'tan, Necip Fazıl'dan, Sezai Karakoç'tan, İsmet Özel'den dizeler de girerse işte o zaman kitaplardaki şiirler ayaklanır.

Bir şiirin dile gelmesi o şiirin memleketin her yerinde her toplumsal katmandan insan tarafından dillendirilmesiyle mümkün olabilir. Şiir festivallerinde kürsüde şairin halkın karşısında şiir okumasından bahsetmiyorum elbette. Bunun halk nezdinde tek katlanılır tarafı birçok şairi bir arada görme imkânı olmasıdır. Kürsüde okunan şiirlere dinleyicilerin nüfuz edebilmesi söz konusu değildir. Şiiri halka ulaştırmak için şiirle halkın ortak bir yerde buluşması lazımdır. Kitlelerin mahrem mesafesine kadar sokulabilmelidir şiir. Aşklarına olduğu kadar cenazelerine, cenazelerine olduğu kadar aşklarına. Parmak uçlarına gelebilir -yoklanabilir-olmalıdır şiir ve de koklanabilir.

Ritmini, ahengini, kafiyesini ve müzikalitesini hızla yitiren bir dünyada başta çocuklar ve gençlerimiz olmak üzere insanlarımıza şiirin ekmek gibi, su gibi aziz bir şey olduğunu anlatabilmek elbette kolay bir şey değil. Önce hayatın kaybolan ahengini geri getirmek sonra da yediden yetmişe herkese "neyi kaybettiklerini hatırlatmak" gerekiyor galiba. 'Halk neden şiir okumuyor?' diye şikâyet etmeye hakkımız olabilmesi için şiiri okunaklı kılmamız icap ediyor.

Okunaklı şiir kâğıttan telaffuz edilen değil, herkesin kendi dünyasında yorumladığı ve çoğaltıp zenginleştirdiği şiirdir. Böyle bir şiir, yazanı da onu hakkıyla okuyanı da şair kılar.